

زنجیره فولاد کردستان در مسیر بهره‌برداری؛ از آهن اسفنجی بیجار تا ورق گرم قروه

پروژه‌های بزرگ صنایع فولاد کردستان در بیجار و قروه، صرفاً طرح‌هایی برای افزایش ظرفیت تولید فولاد نیستند؛ این دو پروژه در قالب یک زنجیره به هم پیوسته، از تولید آهن اسفنجی تا فولادسازی و نورد ورق گرم در حال شکل‌دهی به یک ظرفیت صنعتی جدید در غرب کشور هستند؛ ظرفیتی که با سرمایه‌گذاری و راهبری گروه سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات و با حضور ایمیدرو در ساختار سهامداری و پشتیبانی طرح، می‌تواند زمینه‌ساز توسعه صنعتی، اشتغال و فعال‌شدن بخش‌های مختلف اقتصادی در استان کردستان شود.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی معدن پیشرو؛ پروژه‌های بزرگ صنایع فولاد کردستان در بیجار و قروه، صرفاً طرح‌هایی برای افزایش ظرفیت تولید فولاد نیستند؛ این دو پروژه در قالب یک زنجیره به هم پیوسته، از تولید آهن اسفنجی تا فولادسازی و نورد ورق گرم در حال شکل‌دهی به یک ظرفیت صنعتی جدید در غرب کشور هستند؛ ظرفیتی که با سرمایه‌گذاری و راهبری گروه سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات و با حضور ایمیدرو در ساختار سهامداری و پشتیبانی طرح، می‌تواند زمینه‌ساز توسعه صنعتی، اشتغال و فعال‌شدن بخش‌های مختلف اقتصادی در استان کردستان شود.

ایده تکمیل زنجیره فولاد در کردستان به سال‌های گذشته بازمی‌گردد و بر این اساس شرکت صنایع فولاد کردستان در سال ۱۳۹۷ با محوریت ایمیدرو شکل گرفت. ورود شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات به ترکیب سهامداری نیز نقطه عطفی در مسیر پیشبرد پروژه‌های این شرکت بود. این مجموعه امروز دو طرح اصلی را دنبال می‌کند: مگامول آهن اسفنجی با ظرفیت سالانه ۱.۶ میلیون تن در بیجار و مجتمع فولادسازی و نورد پیوسته ورق گرم با ظرفیت سالانه یک میلیون تن در قروه.

قرار گرفتن این دو طرح در فهرست پروژه‌های پیشران اقتصادی کشور نشان می‌دهد، مقیاس آنها فراتر از یک سرمایه‌گذاری صنعتی محلی است و در چارچوب توسعه زنجیره فولاد و ایجاد ظرفیت تولید در مناطق کمتر برخوردار تعریف شده‌اند. ایمیدرو نیز به عنوان یکی از سهامداران و نهاد توسعه‌ای بخش معدن و صنایع معدنی در شکل‌گیری و پشتیبانی این طرح‌ها نقش داشته است.

بیجار؛ حرکت یک مگامول به سمت بهره‌برداری

در میان دو پروژه فولاد کردستان، طرح آهن اسفنجی بیجار هم اکنون در مرحله پیشرفته‌تری قرار دارد. این پروژه با ظرفیت اسمی ۱.۶ میلیون تن آهن اسفنجی در سال و با استفاده از فناوری PERED در حال اجراست. طبق گزارش مجمع عمومی سالانه شرکت صنایع فولاد کردستان، پیشرفت این طرح تا پایان اسفند ۱۴۰۴ به ۶۶.۵ درصد رسیده بود. می‌توان گفت، پروژه در سال ۱۴۰۵ از مرز دو سوم مسیر اجرایی عبور کرده و وارد مرحله‌ای جدی‌تر از تکمیل و آماده‌سازی برای بهره‌برداری شده است.

اهمیت پروژه فقط در ظرفیت تولید آن خلاصه نمی‌شود. ساخت یک واحد ۱.۶ میلیون تنی آهن اسفنجی در منطقه‌ای مانند بیجار به معنای ایجاد یک حلقه صنعتی با ارزش افزوده بالاتر در زنجیره سنگ آهن است؛ حلقه‌ای که می‌تواند خوراک مورد نیاز مراحل بعدی زنجیره فولاد را تأمین کند.

قروه؛ حلقه تبدیل آهن اسفنجی به محصول با ارزش افزوده بالاتر

دومین پروژه فولاد کردستان در شهرستان قروه تعریف شده است؛ پروژه‌ای که از منظر زنجیره ارزش، مکمل طرح بیجار محسوب می‌شود. مجتمع فولادسازی و نورد پیوسته ورق گرم قروه ظرفیت تولید سالانه یک میلیون تن را هدف‌گذاری کرده و با فناوری CSP طراحی شده است. در این مجموعه، هدف آن است که مواد اولیه حاصل از حلقه‌های بالادست به محصول فولادی با ارزش افزوده بالاتر تبدیل شود.

به این ترتیب، ارتباط دو پروژه را می‌توان چنین ترسیم کرد: آهن اسفنجی بیجار &farr؛ تأمین خوراک فولادسازی &farr؛ فولادسازی قروه &farr؛ نورد پیوسته &farr؛ ورق گرم فولادی؛ این پیوند، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های سرمایه‌گذاری فولاد کردستان است؛ زیرا به جای شکل‌گیری واحدهای منفرد، دو پروژه در قالب یک زنجیره صنعتی تعریف شده‌اند. بر اساس اطلاعات منتشرشده، پروژه قروه همچنان در حال اجراست و تأمین مالی و تکمیل مراحل اجرایی آن از محورهای مهم پیش‌روی شرکت محسوب می‌شود. در سال ۱۴۰۴ نیز بخش‌های مهندسی و عملیات اجرایی پروژه در حال پیشرفت گزارش شده بود.

مدیرعامل شرکت صنایع فولاد کردستان، سرمایه‌گذاری مورد نیاز پروژه آهن اسفنجی بیجار را با احتساب زیرساخت‌ها حدود ۲۰۰ میلیون یورو اعلام و اشتغال مستقیم آن را حدود ۵۰۰ نفر و اشتغال غیرمستقیم را حدود ۲۵۰۰ نفر برآورد کرده بود.

چرا پیوند بیجار و قروه اهمیت دارد؟

اگر پروژه بیجار را یک حلقه تولیدی بدانیم، پروژه قروه حلقه‌ای است که بخشی از ارزش ایجادشده در این زنجیره را به محصول نهایی نزدیک‌تر می‌کند. تولید ۱.۶ میلیون تن آهن اسفنجی در بیجار، ظرفیت قابل‌توجهی در بخش احیای مستقیم ایجاد می‌کند و ظرفیت یک میلیون تنی فولادسازی و نورد قروه نیز امکان تبدیل بخشی از مواد اولیه زنجیره به محصول نهایی‌تر را فراهم می‌کند.

از منظر اقتصادی، چنین ساختاری می‌تواند چند اثر هم‌زمان داشته باشد:

– افزایش ارزش افزوده مواد معدنی در داخل استان؛

– ایجاد تقاضا برای خدمات فنی، مهندسی، حمل‌ونقل و پیمانکاری؛

– شکل‌گیری فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم؛

– تقویت زیرساخت‌های انرژی، آب، حمل‌ونقل و خدمات صنعتی؛

– افزایش ظرفیت تولید فولاد در غرب کشور؛

– کاهش فاصله صنعتی استان با مناطق برخوردارتر کشور؛

– ایجاد بستر برای توسعه صنایع پایین‌دستی فولاد.

در واقع، اثر اقتصادی این پروژه‌ها را نباید فقط در تعداد کارکنان کارخانه‌ها سنجید؛ بخش قابل‌توجهی از اثر توسعه‌ای آنها می‌تواند در زنجیره‌ای از پیمانکاران، تأمین‌کنندگان، شرکت‌های خدمات فنی، حمل‌ونقل، تعمیرات، خدمات صنعتی و صنایع پایین‌دستی شکل بگیرد.

سرمایه‌گذاری؛ از یک پروژه صنعتی تا موتور توسعه منطقه‌ای

سرمایه‌گذاری صنعتی زمانی اثر توسعه‌ای پایدار ایجاد می‌کند که بتواند علاوه بر ایجاد ظرفیت تولید، شبکه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی پیرامون خود به وجود آورد. فولاد کردستان از این منظر، نمونه‌ای قابل توجه است. دو پروژه بیجار و قروه در دو شهرستان متفاوت قرار گرفته‌اند و در صورت تکمیل، می‌توانند بخشی از فعالیت‌های صنعتی و خدماتی مرتبط با زنجیره فولاد را در پهنه‌ای وسیع‌تر از استان فعال کنند. در همین چارچوب، اظهارات مدیرعامل شرکت صنایع فولاد کردستان درباره اشتغال مستقیم و غیرمستقیم دو پروژه، نشان می‌دهد موضوع اشتغال یکی از محورهای اصلی طراحی این سرمایه‌گذاری‌ها بوده است. برای پروژه فولادسازی قروه نیز در سال ۱۴۰۴، اشتغال مستقیم حدود ۱۲۰۰ نفر و اشتغال غیرمستقیم حدود ۶۰۰۰ نفر اعلام شده بود. البته این ارقام، برآوردهای اعلام‌شده برای زمان بهره‌برداری هستند و با اشتغال واقعی در دوره ساخت، بهره‌برداری و زنجیره تأمین یکسان نیستند؛ از این‌رو تفکیک این شاخص‌ها برای ارزیابی دقیق آثار اقتصادی پروژه ضروری است.

نقش «ومعدان»؛ از سهامداری تا راهبری سرمایه‌گذاری

یکی از نکات کلیدی در بررسی پروژه‌های فولاد کردستان، جایگاه شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معدان و فلزات (ومعدان) است. «ومعدان» پس از ورود به ترکیب سهامداری فولاد کردستان، سهم قابل توجهی در پیشبرد پروژه‌های این شرکت برعهده گرفت. در مقاطع مختلف، سهم مستقیم و غیرمستقیم این گروه در فولاد کردستان ۵۶ درصد اعلام شده است؛ ترکیبی که نقش آن را در تأمین مالی، پیگیری پروژه، مدیریت سرمایه‌گذاری و راهبری اجرایی طرح‌ها پررنگ می‌کند.

در حال حاضر ۴۴ درصد سهام شرکت صنایع فولاد کردستان در اختیار سازمان توسعه و نوسازی معدان و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت ملی فولاد ایران و ۵۶ درصد سهام آن در اختیار هلدینگ سرمایه‌گذاری توسعه معدان و فلزات (ومعدان) که به تفکیک ۶ درصد شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معدان و فلزات، ۳۰ درصد شرکت توسعه صنعتی و معدنی صبانور و ۲۰ درصد شرکت تجلی توسعه معدان و فلزات قرار دارد.

ایمیدرو؛ پشتوانه توسعه‌ای پروژه

از سوی دیگر، حضور ایمیدرو در ساختار فولاد کردستان، این پروژه‌ها را از یک سرمایه‌گذاری صرفاً شرکتی فراتر می‌برد. ایمیدرو از ابتدا در شکل‌گیری شرکت صنایع فولاد کردستان نقش داشته و همچنان در ساختار سهامداری آن حضور دارد. به همین دلیل، پروژه‌های بیجار و قروه را می‌توان در چارچوب سیاست‌های توسعه زنجیره معدن و صنایع معدنی کشور نیز تحلیل کرد.

این مدل همکاری میان یک نهاد توسعه‌ای مانند ایمیدرو و یک هلدینگ سرمایه‌گذاری تخصصی مانند «ومعدان»، از منظر تأمین منابع و پیشبرد پروژه‌های بزرگ صنعتی اهمیت دارد؛ به‌ویژه در طرح‌هایی که دوره ساخت طولانی، سرمایه‌گذاری سنگین و نیاز جدی به زیرساخت دارند.

توسعه متوازن؛ معیار اصلی سنجش موفقیت

برای استان کردستان، اهمیت این پروژه‌ها تنها به تولید چند میلیون تن محصول فولادی محدود نمی‌شود. توسعه متوازن زمانی معنا پیدا می‌کند که سرمایه‌گذاری صنعتی بتواند به ایجاد ظرفیت‌های ماندگار اقتصادی منجر شود؛ یعنی در کنار کارخانه، شبکه تأمین، نیروی انسانی متخصص، خدمات فنی، زیرساخت، صنایع پایین‌دستی و کسب‌وکارهای پیرامونی نیز رشد کنند.

از این منظر، فولاد کردستان می‌تواند یک نقطه اتصال میان ظرفیت‌های معدنی منطقه و سرمایه‌گذاری صنعتی باشد. نزدیکی جغرافیایی به ذخایر

سنگ آهن غرب کشور، توسعه زیرساخت ها و اتصال حلقه های مختلف زنجیره، زمینه ای ایجاد می کند که ارزش افزوده بیشتری در داخل منطقه باقی بماند. این موضوع به ویژه برای کردستان اهمیت دارد؛ استانی که توسعه صنعتی آن نیازمند سرمایه گذاری های بزرگ، زیرساخت محور و بلندمدت است.

آنچه پروژه های فولاد کردستان را از یک مجموعه سرمایه گذاری منفرد متمایز می کند، ارتباط میان دو طرح است. بیجار با ظرفیت ۱.۶ میلیون تن آهن اسفنجی، حلقه احیای مستقیم را تقویت می کند و قروه با ظرفیت یک میلیون تن فولادسازی و نورد گرم در ادامه این مسیر قرار می گیرد. بنابراین، ارزش اقتصادی پروژه ها صرفاً در جمع ظرفیت های اسمی آنها نیست؛ بلکه در اتصال حلقه های زنجیره، ایجاد ارزش افزوده، اشتغال و شکل گیری زیرساخت صنعتی در منطقه نهفته است.

مسیر پیش رو؛ از پیشرفت فیزیکی تا خلق ظرفیت واقعی

اکنون مهم ترین مساله برای فولاد کردستان، تبدیل پیشرفت فیزیکی پروژه ها به ظرفیت تولید واقعی است. پیشرفت ۷۰.۲۵ درصدی پروژه آهن اسفنجی بیجار نشان می دهد، این طرح به مراحل نهایی نزدیک تر شده است؛ در مقابل، تکمیل پروژه فولادسازی قروه نیازمند استمرار تامین مالی، تکمیل تجهیزات و حفظ روند اجرایی است. در چنین شرایطی، هماهنگی میان سهامداران، تامین مالی، زیرساخت های انرژی و آب، تأمین تجهیزات و مدیریت زمان بندی پروژه، عوامل تعیین کننده در عبور طرح ها از مرحله ساخت به مرحله بهره برداری خواهند بود.

پروژه های فولاد کردستان را می توان یکی از نمونه های مهم سرمایه گذاری صنعتی در غرب کشور دانست؛ نه به دلیل صرفاً بزرگی اعداد و ظرفیت ها، بلکه به دلیل ساختاری که برای آنها طراحی شده است. بیجار و قروه دو پروژه جدا از یکدیگر نیستند؛ دو حلقه از یک زنجیره صنعتی هستند. اگر این زنجیره مطابق برنامه تکمیل شود، خروجی آن تنها تولید ۱.۶ میلیون تن آهن اسفنجی و یک میلیون تن ظرفیت فولادسازی و نورد نخواهد بود؛ بلکه مجموعه ای از ظرفیت های اقتصادی، اشتغال، خدمات صنعتی و صنایع پایین دستی در منطقه شکل خواهد گرفت.

در این میان، نقش شرکت صنایع فولاد کردستان به عنوان مجری طرح ها، «ومعادن» به عنوان سرمایه گذار و راهبر اصلی پروژه ها و ایمیدرو به عنوان نهاد توسعه ای و سهامدار، سه ضلع مهم این مسیر را تشکیل می دهد. به همین دلیل، سنجش موفقیت فولاد کردستان در نهایت باید با یک معیار گسترده تر انجام شود: اینکه این سرمایه گذاری تا چه اندازه بتواند ظرفیت معدنی و انسانی کردستان را به تولید، ارزش افزوده و توسعه پایدار منطقه ای تبدیل کند.